

'Vogelgraan' wordt een landelijk beheerpakket!

Gedeputeerde Henk Staghouwer nam begin juli het eindrapport Vogelgraan in ontvangst uit handen van Koos Koop. Dit was de afsluiting van het onderzoek naar een akkervogel-vriendelijke teelt van graan. Maar Vogelgraan stopt nu niet! Het wordt een officieel beheerpakket in het subsidiestelsel ANLB. Vanaf 2019 kunnen akkerbouwers in heel Nederland met deze maatregel aan de slag. Een idee dat in 2012 ontsproot aan de Noord Groninger kust krijgt hiermee een landelijk vervolg!

Tijdens de overhandiging van het eindrapport stond Koos Koop naast een Bautz, een tractor gebouwd in het jaar 1953. Koos vertelde dat Vogelgraan wordt geteeld zoals boeren dat deden in de jaren '50. Toen werd graan veel minder dicht gezaaid en bij het klaar leggen van het zaaibed liet de mechanisatie wel eens een steek vallen waardoor het graan minder goed opkwam en er wel eens een kale plek ontstond,

waar onkruid en vogel gebruikt van maakten. Die situatie was voor de boeren niet optimaal, maar voor de boerenlandvogels juist wel. Deze kwamen toen in grote aantallen op onze akkers voor. De vogels profiteerden ook volop van de stoppels die in de winter bleven liggen, want wintergranen waren er toen nog niet. Bij het pakket Vogelgraan gaan we zomergraan extensief telen, maar wel op een moderne manier! Om dat te illustreren stond Koos bij overhandiging onder een moderne veldspuit – spanwijdte van 45 meter-. Met de oude trekker en de moderne spuit lieten we de verandering zien van mechanisatie, een van de veranderingen die de opbrengst van het cultuurgewas ten goede kwam maar voor akkervogels negatief was. Het initiatief voor dit onderzoek komt voort uit de distelproblematiek waarmee we vijf jaar geleden geconfronteerd werden. Dit hardnekkige probleem speelde toen in de randen en percelen

die Wierde & Dijk-leden beheerden voor akkervogels. Het draagvlak voor akkervogelbeheer nam snel af, meerdere deelnemers zijn toen gestopt. Koos Koop – bestuurslid W&D - heeft het idee gelanceerd om een heel andere wijze van akkervogelbeheer te ontwikkelen. Hij heeft dit onderwerp samen met zustervereniging ANOG op de agenda gekregen bij de provincie Groningen. De provincie heeft vervolgens het onderzoek naar Vogelgraan betaald.

[Lees verder op de volgende pagina >>>](#)

De rapers

Op een zondagmorgen in oktober loop ik mijn schoonmoeder tegemoet – ze komt lopen uit Loppersum, heeft ze net telefonisch gemeld. Ik steek schuin het stuk land over naar de weg. Het kán weer: de familie Wiersema heeft de afgelopen week de pompoenen geoogst. Zoals het een degelijk Groninger boerengeslacht betaamt, hebben ze weinig over het hoofd gezien. Maar ik vind nog een mooie kleine. Over een balkje steek ik de sloot over en laat hem liggen op het fietspad – ik kom immers met tien minuten weer terug. Welgemoed richting Loppersum. Op twee fietsende jongetjes na geen verkeer. Ik ontmoet schoonmoeder en we lopen weer naar de boerderij. In de verte – ter hoogte van mijn pompoen – staat een fietser met twee jongetjes te praten. Het is Geert uit

Loppersum. Als hij bij ons is, stopt hij weer ('veur een proatje, mot kinnen ja') en als hij wederom opstapt, informeer ik nog even naar de jongetjes. 'Ain haar ket van fiets oaf, dat wast', zegt Geert. We lopen verder, de jongetjes staan naast hun fietsen, de pompoen probeert niet op te vallen. 'Fiets weer kloar jonges?', informeer ik. Gemompel. Ik pak mijn pompoen op. 'Of willen júllie hem hebben?' Ze kijken me aan, maar geven geen krimp. 'Weet je wat je er van kan maken?' 'Soep', geeft de grootste toe. 'Je kan hem uithollen', zegt de kleinste. 'Maar dan heb je aan zo'n kleintje niet veel', zeg ik. Ze schudden hun hoofden. 'Misschien moet je dan maar even op het land gaan zoeken, daar liggen er wel meer, sommigen met hazentandjes, maar dat is niet erg, die kan je eraf snijden.' Ik overhandig de pompoen aan de kleinste.

'Maar dan moeten we de boer vragen of het mág', zegt de grootste bedremmeld. 'Ik bén de boer', zeg ik, 'en het mág, maar dan moeten jullie maar even meegaan naar de boerderij, dan kunnen we een grote tas pakken'. 'Oh dat hoeft niet hoor', zegt de grootste. De kleinste is al aan het frommelen aan zijn pakjesdrager en trekt een AH-tas onder zijn snelbinder weg. De grootste doet hetzelfde. Wij lopen door, zij rennen door het land. De rapers. [Zie de prachtige film die hier over gaat: Les glaneurs y la glaneuse van Agnes Varda]

Piet Glas

Grunn leeft!

vervolg 'Vogelgraan' wordt een landelijk beheerpakket!

Drie jaar onderzoek

In het voorjaar van 2015 is het driejarige onderzoek naar een akkervogel-vriendelijke teelt van graan gestart. Negen akkerbouwers, waarvan drie in Noord-Groningen en zes in het werkgebied van ANOG deden mee. Het onderzoek werd gecoördineerd door Wageningen Universiteit (WUR). Zij hebben gekeken naar broedvogels, vogels in de winterperiode, insecten, de (on)kruidontwikkeling en de opbrengst van het graan. Gaandeweg het onderzoek is het beheer aangepast, in goed overleg met de deelnemers.

In de kruidenrijke stoppels vinden vogels voedsel en dekking.

Natuurinclusieve landbouw

Drie deelnemers deelden hun ervaringen tijdens een bijeenkomst in Finsterwolde waar Natuurinclusieve Landbouw het centrale thema was. Vogelgraan past goed binnen de kaders van Natuurinclusieve landbouw. Dat gaven de deelnemers ook aan: het past in hun bouwplan en het kan uitgevoerd worden met de eigen machines. Deelnemers kunnen doen waar zij goed in zijn: akkerbouwgewassen telen. Nu deze wijze van Vogelgraan verbouwen een positief effect lijkt te hebben op akkervogels, lijkt het een maatregel die op grote schaal kan worden uitgerold. Vogelgraan wordt daarom ook meegenomen in een pilot over mogelijke maatregelen die gaan passen in het nieuwe GLB, na 2020.

Resultaten onderzoek

Uit eerdere onderzoeken was al bekend dat akkervogels meer profijt hebben van zomergranen dan van wintergranen. De

Vegetatieopname in Vogelgraan door Rob Geerts (WUR).

Gedeputeerde Henk Staghouwer ontvangt het eindrapport Vogelgraan.

kern van Vogelgraan is daarom een teelt van een zomergraan. Dit wordt extensief geteeld met een lagere inzaaihoeveelheid, een verbod op het gebruik van insecticiden en een beperkt gebruik van herbiciden. Het graan wordt normaal geoogst waarna de stoppel op het veld blijft staan. In de drie jaren zijn verschillende aspecten onderzocht. Achteraf bleek de onderzoeksopzet te klein om harde uitspraken te kunnen doen over het effect op broedende akkervogels. Wel zagen de onderzoekers meer vogels op het Vogelgraan dan op de controleperelen. Ook op de stoppels in de winter was er duidelijk een positief effect te zien. Bij de onkruiden was er een overduidelijk verschil te zien; door de minimale inzet van herbiciden nam de hoeveelheid onkruiden sterk toe.

Vogelgraan wordt minder dicht ingezaaid dan gangbaar graan

Dit is positief voor de akkervogels, maar de opbrengst van het graan neemt wel sterk af. Het was voor de onderzoekers en de deelnemers een zoektocht om te komen tot een balans tussen opbrengst en onkruiddruk. Dat zij daar goed in geslaagd zijn bleek in het derde- en laatste onderzoeksjaar: door een gerichte inzet van herbiciden was er een acceptabele onkruiddruk en een redelijke opbrengst. Deze ervaringen zijn vertaald in beheereisen van het nieuwe beheerpakket.

Een nieuw beheerpakket

Vogelgraan kan vanaf 2019 worden ingezet in het ANLB. Akkerbouwers-

met gronden in de leefgebieden "Open Akker" kunnen hun interesse kenbaar maken bij het Collectief Midden Groningen: www.collectiefmidden groningen.nl. Het beheerpakket heeft een meerjarige en een éénjarige variant. De deelnemer ontvangt een vergoeding ter compensatie van het opbrengstverlies.

Dank

Dit onderzoek kon worden uitgevoerd dankzij de medewerking van de negen akkerbouwers, de vrijwilligers die het insectenonderzoek hebben gedaan samen met Jeroen de Rond, Bauke Koole die de vogeltellingen heeft uitgevoerd met enkele collega's en de vogeldata heeft geanalyseerd, Rob Geerts en Hein Korevaar van de WUR, Jules Bos van Vogelbescherming Nederland en de bestuursleden van Wierde & Dijk en ANOG die hebben geholpen bij verschillende activiteiten. En tenslotte de financiële voorziening van de Provincie Groningen. Iedereen hartelijk dank hiervoor! Deze brede inzet heeft tot een bijzonder mooi resultaat geleid!

Trudy van Wijk

ANLB: Agrarisch Natuur- en Landschaps-Beheer

GLB: Gemeenschappelijk Landbouw Beleid van de EU.

Leefgebied Open Akker: door de Provincie aangewezen gebieden binnen Groningen waar akkerbouwers kunnen deelnemen aan gesubsidieerde akkervogelbeheermaatregelen.

Natuurinclusieve landbouw: natuurinclusief produceren betekent dat je de natuur niet alleen optimaal gebruikt, maar die ook spaart en verzorgt. Dat kan op veel verschillende manieren.

EAZ Wind: wind in de zeilen

Op 17 mei jl. waren 25 leden van Wierde & Dijk aanwezig bij een bezoek aan EAZ Wind te Hoogezand. Twee jonge medewerkers leidden ons rond in de constructiehal en gaven gedetailleerd weer hoe de molens worden gemaakt, van het fundament tot en met het topje van de houten wieken. Eén type slechts wordt gemaakt, de EAZ 12, en de eenvoud van het ontwerp maakt de molen concurrerend. Vier jaar nadat de eerste molen is gefabriceerd, ligt de productie al op twee molens per week. Met name in de thuisprovincie Groningen is de vraag groot, de molen past qua capaciteit bij het energieverbruik van het gemiddelde boerenbedrijf. Maar ook speelt het provinciaal omgevingsbeleid een rol: windturbines tot een ashoogte van 15 meter passen binnen de bestemmingsplannen.

Dit neemt niet weg dat de fabrikant goed luistert naar wat de maatschappij van de molentjes vindt. Maken omwonenden van een aangevraagde molenlocatie zich zorgen over bijvoorbeeld het geluid, gaan ze op pad naar een molen die al draait. Tegelijkertijd zien de oprichters van het bedrijf dit weer als een technische uitdaging om te kijken of het geluid ook te verminderen is.

Nederland staat aan de vooravond van een enorme energietransitie, EAZ is in al zijn geledingen jong, fris en no-nonsens. Ze bieden een concrete oplossing om duurzame energie te produceren en zijn daarmee precies op tijd.

EXCURSIE OP 23 NOVEMBER 2018

Op vrijdag 23 november van 12.30 tot 16.30 uur een rondleiding langs agrarische schuren en stallen gebouwd onder architectuur.

Bovendien wordt voor het eerst de film getoond die gemaakt is over dit project, een première dus! De bus staat klaar bij Hoornstertil, Wehe-den Hoorn. Opgave voor 13 november!

NIEUWJAARSBIJENKOMST OP 12 JANUARI 2019

Voor de nieuwjaarsbijeenkomst hebben we de datum van 12 januari geprikt.

Wat we gaan doen die dag laten we weten via de website en via de mail.

De PR-cie.

ELK KWARTAAL EEN RONDLEIDING OP ELSWERD TE ROTTUM

Zaterdagochtenden 19 januari, 13 april, 13 juli en 12 oktober 2019. Steeds van 10.00 tot 12.00 uur.

Vier seizoenen, vier bezoeken Elswerd nodigt u uit

Even voorstellen: Elswerd is het akkerbouwbedrijf van Jurtko Boerma en Joke Hellenberg-Boerma. De plek is heel oud, wordt al in 1550 beschreven als een bewoonde plek. Elswerd is al meer dan honderd jaar van de familie Boerma. Wij wonen op een prachtige groene plek met veel vogels op het erf. Langs dat erf loopt een Boerenlandpad. Dat is inmiddels onderdeel van diverse lange afstandsroutes en er wordt veel gebruik van gemaakt. Zo komt het dat we regelmatig een praatje maken met wandelaars. Dan valt op dat zij veel vragen hebben en dat wij graag over ons bedrijf vertellen.

En nu leidt dit tot de volgende actie voor leden van Wierde & Dijk: komend jaar nodigen we u uit om vier keer bij ons op bezoek te komen. Elk kwartaal een keer. Wij vertellen wat er op de boerderij gebeurt en nemen u mee het veld in. Wij verbouwen daar wintergranen, gras, bieten en twee soorten miscanthus.

Alles omzoomd met bloeiende randen. Niet bio, niet gangbaar maar boerend op eigen wijze.

Op vier zaterdagochtenden ontvangen we u met een kop koffie/thee en gaan na een korte inleiding het veld in. Om samen de gewassen te zien groeien, en de verhalen te vertellen en de oogst te beleven.

De volgende data hebben we hiervoor geprikt:

Zaterdagochtenden 19 januari, 13 april, 13 juli en 12 oktober.

Steeds van 10.00 tot 12.00 uur.

Graag aanmelden bij Joke:

06 44 63 21 59 of via e-mailadres:

joke@wierde-en-dijk.nl.

Een groep van ca.15 personen lijkt ons heel mooi.

Graag tot ziens op Elswerd, Doodstilsterweg 8, 9998 NJ Rottum.

Verzoek aan de leden en donateurs

Voor het bijwerken van ons ledenbestand willen wij graag beschikken over de e-mailadressen van onze leden en donateurs. Dit geldt uitsluitend voor die leden en donateurs die hun nota van Wierde & Dijk via de post ontvingen. U kunt uw e-mailadres mailen naar onze penningmeester Harry Hoving. Het e-mailadres is: hhj.hoving@gmail.com. Bij voorbaat dank hiervoor.

Wijziging postadres Wierde & Dijk

Het bestuur van Wierde & Dijk heeft besloten haar postadres Postbus 25 te Leens op te heffen. Dit in verband met de hoogte van de jaarvergoeding voor de postbus en dat er nauwelijks nog poststukken binnenkomen. Hierbij het verzoek voortaan stukken bij voorkeur te mailen naar het e-mailadres: info@wierde-en-dijk.nl en anders te sturen naar: Secretariaat Wierde & Dijk, Stedumerweg 28, 9919 TE Loppersum.

Zomerexcursie op 5 juli naar BakkerBio in Munnekezijl

Rond de veertig belangstellenden verzamelden zich op een mooie zomeravond bij de oude boerderij aan de Olde Borchweg van dit biologische akkerbouwbedrijf aan de rand van het Lauwersmeergebied. Op het bedrijf worden diverse gewassen geteeld met een rotatie van zes jaar. In het Lauwersmeergebied lopen zomers zoogkoeien.

We liepen door het land naar de nieuwe boerderij aan de Nittersweg en kregen uitvoerige uitleg bij alles wat er te zien was. Het bedrijf is al vijftien jaar biologisch. Al werkende is men zich steeds meer gaan richten op de bodem. Nu staat

de bodem centraal. De bodem wordt niet geploegd of gespit en men maakt gebruik van beddenteelt met vaste rijpaden. Om het bodemleven te stimuleren wordt alleen maar vaste mest gebruikt. De helft komt van de eigen 60 zoogkoeien en kalveren.

Een eigen innovatie zoals de schoffelmachine trok veel aandacht.

De onder architectuur herbouwde boerderij aan de Nittersweg oogstte veel bewondering. Lang bleef men rondkijken en vragen stellen. We hebben een leerzame en gezellige avond gehad.

Uitnodiging met Première!

In november nodigt de commissie Agrarisch Landschappelijk Bouwen (ALB) u uit voor een bijzondere excursie.

De commissie ALB heeft zich de afgelopen drie jaar intensief beziggehouden met het bouwen van agrarische schuren en stallen onder architectuur. Het doel is steeds om gebouwen te realiseren die passen in het landschap of dat zelfs verfraaien. In de vorige Nieuwsbrief hebben ze daar uitgebreid verslag van gedaan. Nu is het tijd om de resultaten te gaan

zien. Op 23 november a.s. staat er een bus klaar en wordt u van harte uitgenodigd om in te stappen voor een rondleiding.

Bovendien gaat u als eersten de film zien die gemaakt is over dit project, een première dus!

Praktische puntjes:

datum: vrijdagmiddag 23 november
tijd: van 12.30 tot 16.30 uur (zaal open vanaf 12.15 uur)
plaats: Hoornstertil, Wehe-den Hoorn

Programma: start film om 12.30 uur vertrek bus om 13.30 uur terug bij Hoornstertil ca. 16.00 uur daar napraten met hapje en drankje

Opgave: vóór 13 november

(i.v.m. reservering bus) via e-mailadres: mooieschuren@gmail.com (vol=vol).
Let op: we gaan ervan uit dat u thuis al heeft geluncht.

De gebruikelijke november lezing komt dit keer te vervallen.

Colofon

De Nieuwsbrief Wierde & Dijk is een uitgave van de vereniging voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer Noord-Groningen.

Nummer 36, oktober 2018

Redactie: PR-commissie Wierde & Dijk
Fotografie: Trudy van Wijk en Joke Hellenberg-Boerma
Vormgeving: Fenatic, Oostwold

Druk: De Marge, Groningen

ISSN: 1879-4408

Contactpersonen Wierde & Dijk

Bestuursleden:

Attie F. Bos	0595 57 21 07
Geert Bos	06 12 65 03 31
Piet Glas	0596 55 12 14
Harry Hoving	06 49 60 64 88
Koos Koop	06 54 24 71 81
Catrienus Rouwé	050 304 92 83
Fred de Ruiter	0595 43 96 69

attie.bos@t-men.nl
gctbos@online.nl
pietglas@wierde-en-dijk.nl
hhj.hoving@gmail.com
kooskoop@hotmail.nl
rouwewanderzee@gmail.com
fred@wierde-en-dijk.nl

Projectmedewerkers:

Trudy van Wijk	06 46 08 11 28
Pieke Stevens,	06 38 23 99 63

trudy@wierde-en-dijk.nl
mooieschuren@gmail.com

Postadres:

Secretariaat Wierde & Dijk, Stedumerweg 28, 9919 TE Loppersum
E: info@wierde-en-dijk.nl W: www.wierde-en-dijk.nl